

Further development of general cognitive interest lecturer at the scientific, psychological and pedagogical, based on the prerogative of the future of universities in Ukraine.

Keywords: cognitive interest, lecturer of university, professional cognitive interest, personal cognitive interest.

Н. Кошечко, кандидат педагогических наук, доцент
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ ИНТЕРЕС ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВУЗ У КОНТЕКСТЕ ЕГО САМООБРАЗОВАНИЯ И САМОРАЗВИТИЯ

В статье произведен анализ актуальных идей по проблеме развития познавательного интереса преподавателя ВУЗ. Специфический акцент поставлен на самообразовании педагога. Исключительное внимание обращено на методы и способы стимулирования познавательного интереса преподавателя ВУЗ.

Ключевые слова: познавательный интерес, преподаватель ВУЗ, самообразование педагога, стимулирование познавательного интереса преподавателя.

Відомості про автора

Кошечко Наталія Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Контактна інформація: 5469010@ukr.net

Koshechko Nataliia – PhD, Associate Professor, Associate Professor of Pedagogics Chair of Psychology Department, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Contact Information: 5469010@ukr.net

Кошечко Наталія Васильевна – кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры педагогтики, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.

Контактная информация: 5469010@ukr.net

УДК 378

I. Кравченко, канд. пед. наук, доц.
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Київ

ОБГРУНТУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ДИДАКТИКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ (70-ті РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ)

У статті проаналізовано принципи дидактики вищої школи, обґрунтовані українськими вченими І.Кобиляцьким, І.Рейнгардом, Ф.Науменком у 70-х рр. ХХ ст., саме в той період, коли відбувається оформлення педагогіки вищої школи як науки. З'ясовано, що виокремлення специфічних принципів дидактики вищої школи залежало від виявлених науковцями особливостей і закономірностей навчання у виші.

Ключові слова: педагогіка вищої школи, дидактика вищої школи, принципи навчання, І.Кобиляцький, І.Рейнгард, Ф.Науменко.

Постановка проблеми. Сучасне реформування вищої освіти України вимагає оновлення, модернізації освітнього процесу вищої школи. Виникає гостра необхідність глибокої науково-педагогічної оцінки освітніх новацій і ретродосвіду і на цій основі вдосконалення змісту, форм, методів, технологій навчання тощо у ВНЗ.

Актуальним проблемам вищої освіти України присвячено багато праць за авторством П.Автомонова, В.Андрущенка, Н.Дем'яненко, В.Лугового, С.Калашнікової, О.Набоки, С.Омельченка, С.Сисоевої, М.Сметанського, Г.Хоружого та ін. До проблем історії розвитку вищої освіти в Україні звертались такі вчені, як: О.Адаменко, В.Бенера, Л.Березівська, Н.Дем'яненко, В.Майборода, А.Марушкевич та ін. На сторінках сучасних підручників розглядаються питання становлення педагогіки вищої школи як науки, у тому числі питання принципів дидактики вищої школи, однак, досить поверхово. Вважаємо, що нагальним питанням педагогіки вищої школи на сьогодні має стати обґрунтування системи сучасних принципів дидактики вищої школи, враховуючи історичний досвід, що сприятиме ефективній організації освітнього процесу у виші та його вдосконаленню.

Метою статті є аналіз принципів дидактики вищої школи, обґрунтованих українськими вченими у науково-педагогічній літературі в 70-х рр. ХХ ст.

Завдання – розкриття принципів дидактики вищої школи в обґрунтуванні українських учених у науково-педагогічній літературі в 70-х рр. ХХ ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. 70-ті рр. ХХ ст. позначилися активними дослідженнями в галузі педагогіки вищої школи. За твердженням І.І.Кобиляцького, саме в цей період відбувається оформлення педа-

гогіки вищої школи як науки, оскільки до цього часу було вже достатньо нагромаджено вагомих дослідно-експериментальний та теоретичний матеріал [4, с. 13].

Актуальні проблеми педагогіки вищої школи розглядаються у численних тогочасних працях російських учених С.І.Архангельського, С.І.Зінов'єва, Н.Д.Нікандрова та українських науковців А.Д.Бондара, М.П.Бондаренка, В.М.Вергасова, А.П.Верхоли, Т.Є.Галушка, А.І.Зільберштейна, М.М.Гриценка, Ф.І.Науменка та ін.

Виклад основного матеріалу. Цей період характеризується різким збільшенням публікацій, праць, в яких глибше починають досліджуватись конкретні аспекти навчально-виховного процесу вищої школи. Значну увагу українські вчені починають приділяти обґрунтуванню навчального процесу у вищій школі, намагаються дослідити його відмінності від процесу навчання у середній загальноосвітній школі, виявити його специфічні риси, закони, закономірності, принципи, оскільки науковцям стало зрозумілим, що навчальний процес у виші не тотожний навчальному процесу звичайної школи, що автоматичне перенесення положень шкільної дидактики в дидактику вищої школи, іншими словами пристосування шкільних принципів дидактики до умов навчання у вищій школі, не є правильним [2, с. 13–15]. Вагомими працями цього періоду, в яких обґрунтовуються принципи дидактики вищої школи, стали, зокрема, роботи І.І.Кобиляцького "Методи навчально-виховної роботи у вищій школі" (Львів, 1970), "Дидактичні основи навчального процесу у вищій школі" (Одеса, 1972), "Основи педагогіки вищої школи" (К.-О., 1978), Ф.І.Науменка "Загальні принципи навчання у вищій радянській школі" (Львів, 1974), І.О.Рейнгарда

В.І. Ткачука "Основи педагогіки вищої школи" (Дніпропетровськ, 1980) та ін.

Досить ґрунтовно до визначення принципів дидактики вищої школи підійшов І.І. Кобиляцький. Він спочатку виявив особливості навчального процесу у вищій школі, на основі цього – закономірності навчального процесу та сформулював основні принципи.

Під принципом навчання І.І. Кобиляцький розумів сформульовану у стислому вигляді дидактичну вимогу для викладача, зумовлену відповідною закономірною особливістю. Він уважав, що принципи дидактики мають загальний характер, слугують основою для розробки і дидактичного обґрунтування як загальних методів навчання, так і часткових дидактик [2, с. 50].

Перший варіант принципів науковцем був оприлюднений у 1967 р. Зокрема, це: 1) науковість і опора на сучасні досягнення науки і техніки у підготовці фахівця; 2) наукова діяльність кафедри і викладача як умова підготовки творчого спеціаліста; 3) посилення наукової діяльності студентів як засіб підготовки творчого фахівця; 4) опора на творчу активність студентів у навчальному процесі; 5) навчання і наукова діяльність як основне джерело формування ідеології спеціаліста; 6) єдність теоретичної і практичної підготовки фахівця; 7) систематичність і послідовність у навчальній роботі студента; 8) опора на наочність і демонстрацію в навчальному процесі; 9) врахування вікових та соціальних особливостей студентів [2, с. 52]. Отже, це були перші дев'ять принципів навчання у вищій школі.

Зауважимо, що в 1968 р. російським ученим С.І. Зінов'євим було видано монографію "Навчальний процес у радянській вищій школі" (М., 1968), в якій автор також спробував сформулювати принципи дидактики вищої школи, зазначаючи, що деякі їх назви будуть співпадати з назвами принципів шкільної дидактики, хоча докорінним чином будуть від них відрізнятися за змістом, зокрема, це: 1) принцип науковості і марксистсько-ленінської ідеології; 2) принцип зв'язку теорії з практикою, практичного досвіду з наукою; 3) принцип послідовності і систематичності у підготовці спеціаліста; 4) принцип свідомості, активності і самостійності студентів у навчанні; 5) принцип поєднання індивідуального пошуку знань з навчальною роботою у колективі; 6) принцип поєднання абстрактності мислення з наочною у викладанні; 7) принцип міцності засвоєння знань; 8) принцип доступності наукових знань [1, с. 6].

Як ми бачимо, деякі принципи, сформульовані С.І. Зінов'євим, збігаються з принципами, виокремленими І.І. Кобиляцьким, зокрема, це принципи науковості, єдності теорії і практики, послідовності і систематичності, наочності. Це є свідченням відпрацювання у науковому співтоваристві єдиних підходів до розгляду навчального процесу у вищій школі, виокремлення його спільних, специфічних особливостей. Проте, як зазначає сам І.І. Кобиляцький, він не погоджується з двома останніми принципами – міцності і доступності, виокремленими С.І. Зінов'євим, оскільки вважає їх суто принципами шкільної дидактики [2, с. 52]. У той же час, конкретніше і обґрунтованіше, враховуючи деякі положення С.І. Зінов'єва, викладає принципи дидактики вищої школи у наступних працях: статтях "Особливості навчального процесу у вищій школі" (К., 1968), "Навчальний процес у вищій школі" (М., 1970), "Принципи дидактики вищої школи" (К., 1971), монографіях "Методи навчально-виховної роботи у вищій школі" (Львів, 1970), "Дидактичні основи навчального процесу в вищій школі" (О., 1972) та навчальному посібнику "Основи педагогіки вищої школи" (К.-О., 1978).

Після їх доопрацювання І.І. Кобиляцьким, вони мали таке формулювання: 1) науковість і комуністична ідей-

ність у навчанні студентів як обов'язкова умова підготовки сучасного спеціаліста; 2) єдність наукової та навчальної діяльності вченого-викладача як невід'ємна риса навчального процесу вишу і важлива передумова ефективної підготовки творчого фахівця (або вченим у деяких інших джерелах цей принцип був сформульований як єдність наукової і навчальної діяльності кафедр); 3) залучення студентів до посильної дослідницької діяльності як ще одна умова формування творчого фахівця; 4) сприяння творчій активності та самостійності студентів у навчальному процесі вишу як один з ефективних шляхів підготовки діяльного і здатного до творчого мислення фахівця; 5) навчальний процес і наукова діяльність як важливе джерело і діяльний засіб всебічного формування спеціаліста у вищій школі; 6) забезпечення оптимальної єдності теоретичної і практичної підготовки – важлива умова формування діяльного спеціаліста; 7) забезпечення систематичності та послідовності у загальній структурі навчального процесу як одна з умов ефективності занять у вищій школі; 8) науково регульована єдність абстракцій і наочності в навчальному процесі вишу як важлива передумова підвищення ефективності навчання; 9) врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів як ефективна передумова ефективного здійснення навчально-виховного процесу у виші [3, с. 5; 4, с. 52–63].

Варто зауважити, що сам І.І. Кобиляцький зазначав, що немає необхідності сперечатися, скільки є чи скільки має бути принципів. Кількість дидактичних принципів може збільшуватися в разі вияву нових закономірних особливостей навчального процесу і постановки нових завдань перед вищою школою [2, с. 48]. Саме цим ми можемо пояснити виокремлення ним першого принципу – принципу комуністичної ідейності у навчанні студентів, а також побачити тут вплив ідей С.І. Зінов'єва, зокрема, сформульованого ним принципу науковості і марксистсько-ленінської ідеології.

Слід підкреслити, що І.І. Кобиляцький не намагався принципи дидактики вищої школи протиставити принципам шкільної дидактики. Він указував, що в основі і перших і других є спільне. У той же час у кожному з них відображається специфічне [4, с. 63].

Вагомий внесок у розвиток дидактики вищої школи, зокрема в обґрунтування навчального процесу вишу у 70-х рр. ХХ ст. було зроблено І.О. Рейнгардом, який також спробував сформулювати принципи дидактики вищої школи. Зокрема, він виокремив принцип виховуючого навчання, який вимагав використовувати всі можливості навчання для комуністичного виховання студентів [6, с. 41]. У цьому принципі ми вбачаємо спільність з ідеями І.І. Кобиляцького (науковість і комуністична ідейність у навчанні студентів) та С.І. Зінов'єва (принцип науковості і марксистсько-ленінської ідеології). Другим І.О. Рейнгард називає принцип єдності науки і навчання, посилаючись на С.І. Зінов'єва [6, с. 41]. Наступні принципи дидактики вищої школи науковцем були сформульовані так: принцип зв'язку теорії з практикою; принцип свідомості і активності; принцип єдності наочності навчання з розвитком абстрактності мислення; принцип індивідуального підходу у навчанні [6, с. 41–42]. Ці принципи, з нашої точки зору, ґрунтуються на ідеях І.І. Кобиляцького. А ось принцип упорядкування навчального процесу у ВНЗ, вперше був ним виокремлений і обґрунтований, оскільки найважливішою вимогою до організації навчального процесу, на переконання І.О. Рейнгарда, має бути його висока керованість, а успішно керувати можна лише впорядкованим процесом. Відповідно, процес навчання у ВНЗ, на думку науковця, має бути впорядкованим [7, с. 7]. Складовими цього принципа було визначено раціонально організо-

вану структурність, доцільну стандартизацію та оптимальну ритмічність навчального процесу [7, с. 7-9]. Реалізація принципу вимагає дотримання певних правил, які у свою чергу розкривають його зміст. Зокрема, таких правил ученим було виокремлено 15: 1) Знання мають передаватися й засвоюватися у суворій логічній послідовності. 2) Викладач зобов'язаний знати, що засвоєно студентами, а що ні. Не можна видавати наступний, так би мовити, інформаційний кадр (або переходити до його вивчення), поки не буде засвоєний попередній. 3) Систематичний виклад навчального предмета має відобразити логіку науки з поправкою на відповідні дидактичні завдання. 4) Знання, що подаються студентам, необхідно розглядати не окремо, а в системі. 5) Під час повторення, підведення підсумків та контролю знань вони мають систематизуватися на більш високому рівні, ніж під час їх викладання, узагальнюватися і розвиватися з урахуванням знань, що знов подаються. 6) Під час навчання необхідно дотримуватися наступності (між вишем і школою, від курсу до курсу), а також використовувати внутріпредметні та міжпредметні зв'язки. 7) Знання мають подаватися у вигляді закономірно виокремлених порцій (кадрів), з яких складаються великі ланки навчального процесу. 8) Обсяг порції (інформаційного кадра) не є постійним, на наступних етапах навчання кадри починають збільшуватися за рахунок реалізації згорнутості мислення. 9) Серед інформаційних кадрів особливу увагу слід приділити засвоєнню тих кадрів, з яких як з блоків будеться цілий розділ навчального предмета, задач, завдань тощо. 10) Навчання окремих структурних розділів навчальних предметів має відповідати застосування адекватних методів навчання. 11) Під час навчання потрібно навчити студентів ставити у відповідності структурам предмета, що вивчається, структури адекватних розумових дій, що забезпечують засвоєння матеріалу, що вивчається. 12) Загальну послідовність вивчення матеріалу слід визначати не лише з логіки самого предмета, але й з логіки формування пізнавальних дій студентів. 13) Потрібно здійснювати у межах розумного стандартизацію подання навчальної інформації. Стандартизувати насамперед потрібно ту інформацію, що підлягає оперативному і міцному запам'ятовуванню. 14) Ритмічність самостійної роботи студента має бути прив'язана до календарного тижня та забезпечена: а) раціонально складеним розкладом; б) нормованими домашніми завданнями, впорядкованою самостійною роботою; в) системою раціонального відпочинку та режиму побуту, фізичного виховання та задоволенням суспільно-естетичних потреб кожного студента. 15) Важливим засобом досягнення ритмічності має стати подолання протиріч між систематичною і акордною самостійною навчальною роботою студентів [7, с. 9–11].

Таким чином, І.О. Рейнгард спробував виокремити й обґрунтувати специфічний для дидактики вищої школи принцип навчання враховуючи, як і І.І. Кобиляцький, специфіку навчання у виші.

На увагу заслуговує й обґрунтування принципів дидактики вищої школи представниками кафедри педагогіки і психології Львівського державного університету, зокрема, Ф.І. Науменком, який вступає в деяку дискусію з І.І. Кобиляцьким і С.І. Зінов'євим щодо досліджуваного питання. Визначаючи систему загальних принципів дидактики вищої школи, науковець виходить з тих позицій, що навчання і виховання – це єдиний процес, тому виокремлює: 1) принцип партійності; 2) принцип зв'язку навчання з життям; 3) принцип єдності дидактичного і наукового начал в організації педагогічного процесу у вищій школі; 4) принцип гармонійного поєднання спеціалізації з інтеграцією в підготовці фахівців вищої кваліфікації; 5)

принцип наступності, урахування потенціальних можливостей кожного студента, його попереднього соціального досвіду, мотивації поведінки; 6) принцип наочності навчання при широкому використанні сучасних технічних засобів; 7) принцип доцільної організованості всього процесу навчання, вимогливості і забезпечення провідної ролі викладача в навчально-виховному процесі; 8) принцип емоційної настроєності, мажорності всього процесу навчання у вищій школі як передумова і результат його успіху [5, с. 42]. Вчений, як і І.І. Кобиляцький, С.І. Зінов'єв, І.О. Рейнгард, зазначає, що принципи дидактики вищої школи взаємобумовлені, перебувають в органічному взаємозв'язку між собою і орієнтують на специфічну для вищої школи організацію педагогічного процесу в ній. Він, як і інші, не протиставляє принципи дидактики вищої школи принципам шкільної дидактики. Однак, підкреслює, що серед виділених ним принципів навчання у виші відсутні загальнодидактичні. Ф.І. Науменко категорично не погоджується з принципом врахування вікових особливостей студентів, виокремлений І.І. Кобиляцьким. Він вважає, що цей принцип було механічно перенесено з шкільної дидактики, оскільки студенти мають вже розвинуті форми мислення і їх вік на тому ж самому курсі коливається в межах десятка років [5, с. 43].

Обґрунтовуючи принцип партійності як провідний, Ф.І. Науменко виходить із закономірності: навчаючи – виховувати, і що важливо, в якому напрямку здійснюватиметься виховання. Зауважує, що цей принцип вже є найусталенішим, а в трактуванні С.І. Зінов'єва і І.І. Кобиляцького звучить як принцип науковості і комуністичної ідейності у навчанні. А щодо принципу виховуючого навчання (зазначений І.О. Рейнгардом), то вважає його запозиченим з шкільної дидактики [5, с. 46–47].

Принцип єдності дидактичного і наукового начал в організації педагогічного процесу у виші вважає одним із специфічних і провідних. Суть цього принципу полягає в тому, що академічна діяльність студента по можливості з перших років його навчання поєднується з його активною, посиленою участю в науковій роботі кафедр. В його основі – максимальна активізація самостійних пізнавальних сил кожного студента в процесі навчання під керівництвом викладача, виховання у студентів самостійного прагнення до знань. Зважаючи на це, Ф.І. Науменко вважає недоречним до системи принципів дидактики вищої школи вводити таке формулювання принципів як "свідомості, активності і самостійності", "свідомості і творчої самостійності", "свідомості і активності студентів", як пропонують інші вчені, оскільки це принципи з арсеналу шкільної дидактики що буде сприяти лише дезорієнтації як педагогів, так і працівників вишів, штовхати останніх на шлях школярства в організації педагогічного процесу [5, с. 52].

Принцип гармонійного поєднання спеціалізації з інтеграцією в підготовці фахівців вищої кваліфікації, на думку Ф.І. Науменка, вимагає встановлення найбільш доцільного співвідношення між окремими циклами дисциплін, раціонального співвідношення між теоретичною і практичною підготовкою, послідовності у вивченні окремих дисциплін протягом усього терміну навчання тощо. Вважає, що інші науковці, які не висунули такого специфічного принципу, не розуміють специфіки сучасних тенденцій у розвитку науки, техніки, господарства, а звідси і завдань вищої школи [5, с. 54].

Принцип наступності, урахування потенціальних можливостей кожного студента, його попереднього соціального досвіду, мотивації поведінки, сформульований Ф.І. Науменком, за своїм змістом наближений до принципів урахування вікових та індивідуальних особливостей студентів, систематичності і послідовності І.І. Кобиляцького, принципу індивідуального підходу І.О. Рейнгарда.

Висновки. Отже, на сторінках науково-педагогічної літератури 1970-х рр. розгорнулася гостра дискусія щодо обґрунтування провідних принципів дидактики вищої школи. Кожен науковець намагався визначити свої принципи, оскільки педагогіка вищої школи повністю не сформувалась як наука, містила багато питань, що ще не "відстоялись", не дістали загального визначення, залишалися суперечливими. У той же час, усі розуміли, що дидактика вищої школи не може послуговуватися принципами шкільної дидактики, не можна їх пристосувати до умов навчання у виші. При виокремленні принципів дидактики вищої школи вчені виходили з специфічних особливостей, закономірностей навчання у ВНЗ, єдності навчання і виховання, основних тенденцій розвитку вищої освіти і завдань, що стояли перед вищою школою. Однак, одні науковці при формулюванні принципів дидактики вищої школи зазначали, що деякі їх назви будуть співпадати з назвами принципів шкільної дидактики, хоча докорінним чином будуть від них відрізнятися за змістом. Інші ж науковці, зокрема Ф.І. Науменко, навіть не допускали співпадиння у назвах, оскільки вважали, що це сприятиме дезорієнтації і не відповідатиме специфіці вищої школи. Тим часом, усі науковці не протиставляли принципи дидактики вищої школи загальнодидактичним. У цілому, до провідних принципів навчання у вищій школі відносили такі принципи: єдності навчання і науки, єдності теоретичної і практичної підготовки, врахування індивідуальних особливостей студентів, залучення студентів до наукової діяльності. Провідна роль в організації освітнього процесу належала викладачеві.

Подальшого дослідження потребує вивчення системи принципів дидактики вищої школи у наступні роки, ґрунтуючись на закономірностях, особливостях, потребах вищої школи цих років, виявлення тенденцій в їх розвитку та обґрунтування системи сучасних принципів дидактики вищої школи, враховуючи сучасний стан розвитку вищої освіти, науки. Їх обґрунтування сприя-

тиме ефективній організації освітнього процесу у виші та його вдосконаленню.

Список використаних джерел

1. Зиновьев С.И. Учебный процесс в советской высшей школе / С.И. Зиновьев. – М. : Высшая школа, 1968. – 357 с.
2. Кобыляцкий И.И. Дидактические основы учебного процесса в высшей школе. (Тексты лекций) / И.И. Кобыляцкий. – О. : [б/и], 1972. – 124 с.
3. Кобыляцкий И.И. Методы навчально-виховної роботи у вищій школі : [монографія] / И.И. Кобыляцкий. – Львів : Вид-во Львівського університету, 1970. – 200 с.
4. Кобыляцкий И.И. Основы педагогики высшей школы / И.И. Кобыляцкий. – К.-О. : Вища школа, 1978. – 287 с.
5. Науменко Ф.И. Загальні принципи навчання у вищій радянській школі / Науменко Ф.И. // Актуальні питання дидактики вищої школи : посіб. для викладачів вищої школи і аспірантів. – Львів : Вища школа, 1974. – Вип. 1. – С. 41 – 75.
6. Рейнгард И.А. Основы педагогики высшей школы : учеб. пособие для слушателей ФПКП / И.А. Рейнгард, В.И. Ткачук. – Днепропетровск : ДГУ, 1980. – 95 с.
7. Рейнгард И.А. Формы и методы преподавания в высшей школе / Рейнгард И.А. – Днепропетровск : ДГУ, 1973. – 76 с.

References

1. Zynovev S.Y. Uchebnyy protsess v sovetskoy vysshey shkole / S.Y. Zynovev. – M. : Vysshaya shkola, 1968. – 357 s.
2. Kobylatskiy Y.Y. Dydaktycheskiye osnovy uchebnoho protsessa v vysshey shkole. (Teksty lektsiy) / Y.Y. Kobylatskiy. – O. : [b/i], 1972. – 124 s.
3. Kobylatskiy I.I. Metody navchalno-vykhovnoyi roboty u vyshchiiy shkoly : [monohrafiya] / I.I. Kobylatskiy. – Lviv : Vyd-vo Lvivskoho universytetu, 1970. – 200 s.
4. Kobylatskiy Y.Y. Osnovy pedahohyky vysshey shkoly / Y.Y. Kobylatskiy. – K.-O. : Vyshcha shkola, 1978. – 287 s.
5. Naumenko F.I. Zahalni pryntsy py navchannya u vyshchiiy radyanskiy shkoly / Naumenko F.I. // Aktualni pytannya dydaktyky vyshchoyi shkoly : posib. dlya vykladachiv vyshchoyi shkoly i aspirantiv. – Lviv : Vyshcha shkola, 1974. – Vyp. 1. – S. 41–75.
6. Reynhard Y.A. Osnovy pedahohyky vysshey shkoly : ucheb. Posobyе dlya slushateley FPKP / Y.A. Reynhard, V.Y. Tkachuk. – Dnepropetrovsk : DHU, 1980. – 95 s.
7. Reynhard Y.A. Formy y metody prepodavannya v vysshey shkole / Reynhard Y.A. – Dnepropetrovsk : DHU, 1973. – 76 s.

Надійшла до редколегії 27.10.16

I. Kravchenko PhD, Associate Professor, Assistant Professor
National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine

THE RATIONALE OF THE PRINCIPLES OF THE HIGHER SCHOOL DIDACTICS IN SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL LITERATURE (THE 1970S)

The article analyses the principles of the higher school didactics that were underpinned by the Ukrainian scholars, namely by I. Kobylatskiy, I. Reinhard, F. Naumenko, in the 1970s. It happened precisely at the time when the pedagogics of higher school was being formed. It was found that in the mentioned chronological period the scholars came to the conclusion that learning process in high school is not identical to learning process in secondary school. They also concluded that automatic transferring of the regulations of secondary school didactics into the didactics of higher school (in other words adjusting of the principles of secondary school didactics to learning conditions in high school) is not correct. It was established that singling out the specific principles of the higher school didactics depended on the peculiarities and regularities of learning in high school that were revealed by the scholars.

Keywords: pedagogics of higher school, didactics of higher school, principles of learning, I. Kobylatskiy, I. Reinhard, F. Naumenko.

И. Кравченко, канд. пед. наук, доц.
Национального педагогического университета имени М. П. Драгоманова, Киев, Украина

ОБОСНОВАНИЕ ПРИНЦИПОВ ДИДАКТИКИ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ В НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (70-Е ГОДА XX ВЕКА)

В статье проанализированы принципы дидактики высшей школы, обоснованные украинскими учеными И. Кобыляцким, И. Рейнгардом, Ф. Науменком в 70-х гг. XX в., именно в тот период, когда происходит оформление педагогики высшей школы как науки. Выяснено, что определение специфических принципов дидактики высшей школы зависело от выделенных учеными особенностей и закономерностей обучения в вузе.

Ключевые слова: педагогика высшей школы, дидактика высшей школы, принципы обучения, И. Кобыляцкий, И. Рейнгард, Ф. Науменко.

Відомості про автора

Кравченко Ірина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології вищої школи
Национального педагогического университета имени М. П. Драгоманова, Украина, Київ

Контактна інформація: ppvsh-npu@ukr.net

Кравченко Ирина Николаевна – кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры педагогики и психологии высшей школы
Национального педагогического университета имени М. П. Драгоманова, Украина, Киев

Контактная информация: ppvsh-npu@ukr.net

Kravchenko Irina – PhD, Associate Professor, Assistant Professor of pedagogy and psychology of high school at National Pedagogical
Dragomanov University, Ukraine, Kyiv

Contact information: ppvsh-npu@ukr.net